

УДК 821.161.2-93.09(092)

Володимир ГАЛИК,*orcid.org/0000-0001-9761-7661*

кандидат історичних наук, доцент, докторант кафедри всесвітньої історії та спеціальних історичних дисциплін Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Україна, Дрогобич) *galykvol@ukr.net*

Volodymyr HALYK,

Ph D (History), Assistant Professor, Doctorant of Department of World History and Special Historical Disciplines, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
(Ukraine, Drohobych) *galykvol@ukr.net*

Владимир ГАЛЫК,

кандидат исторических наук, доцент, докторант кафедры всемирной истории и специальных исторических дисциплин Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франка
(Украина, Дрогобыч) *galykvol@ukr.net*

**«ДРОГОБИЧ – МІСТО ІВАНА ФРАНКА» –
НОВЕ ФРАНКОЗНАВЧЕ ВИДАННЯ У ДРОГОБИЧІ**

**«IVAN FRANKO'S TOWN OF DROHOBYCH»:
A NEW EDITION ON FRANKO STUDIES IN DROHOBYCH**

У 2016 р. у дрогобицькому видавництві «Коло», побачила світ книга «Дрогобич – місто Івана Франка»*, яка репрезентує пам'ятні місця, малознані для широкого загалу факти, події котрі пов'язані із життям та багатогранною діяльністю визначного українця – Івана Франка. В контексті зазначимо, що це уже третя типова книга про Івана Франка і Дрогобич**.

* **Дрогобич – місто Івана Франка / За ред. Петра Іванишина. – Дрогобич : Коло, 2016. – 236 с. : іл.**

** Ще у 2011 р. в харківському видавництві «Майдан» вийшла книга-путівник «Дрогобич – місто юності Івана Франка», автором якої є знаний дослідник життя і творчості І. Франка – Роман Горак (Див.: Горак Р. Дрогобич – місто юності Івана Франка: Книга-путівник. – Х.: Майдан, 2011. – 272 с.). Згадане видання знайомить читача із Дрогобичем часу І. Франка, тобто періодом його навчання у Дрогобицькій нормальній школі отців Василіян при церкві Святої Трійці та Дрогобицькій гімназії імені Франца-Йосипа І. Багато уваги у книзі приділено висвітленню адрес, за якими проживав Франко-школяр та Франко-гімназист. Чимало матеріалу подано про Франкових однокласників (майже кожна постать супроводжується біографією). На увагу заслуговує останній розділ книги – «Цілком невідоме». Тут, на основі: змісту зошитків класних журналів учнів василіанської школи за 1863 – 1867 і 1867 – 1871 рр.; протоколів екзаменів зрілості випускників Дрогобицької гімназії за 1868 – 1886 рр. де звичайно був і вкладений протокол екзаменів котрі складав І. Франко у 1875 р.; документів Крайової шкільної ради (на зберіганні у Центральному державному історичному архіві України у Львові) та документів Дрогобицької гімназії (на зберіганні у Державному архіві Львівської області) й інших, розміщено численні дані не лише про І. Франка як учня нормальної школи та студента Дрогобицької гімназії а й відомості про його вчителів, однокласників (біографічні дані про кожного учні, його батьків, місце проживання, успішність тощо). Також зазначимо, що текст у книзі супроводжується великою кількістю фото-ілюстрацій. Це світлини із фондів Львівського національного літературно-меморіального музею Івана Франка у Львові, видавництва «Центр Європи» і з приватних колекцій, а також тогочасних фотографій роботи Івана Горака.

Через певний час, у 2015 р., видавництвом «Світло й тінь» за сприяння музею «Дрогобиччина» було видано альбом-путівник «Дрогобич Івана Франка», авторами яких є Зоряна Кордуба та Василь Пилип'юк (Див.: Кордуба З., Пилип'юк В. Дрогобич Івана Франка: альбом-путівник. – Дрогобич: Музей «Дрогобиччина», Видавництво «Світло й тінь», 2015. – 108 с.). На відміну від вище згаданого видання, це – вкрай ошатне: в кольорі на крейдяному папері. У даному путівнику мова йде про Дрогобич часу Івана Франка як міста у якому він пройшов шлях від дитини-підлітка до зрілого юнака, адже саме у місці вчений прожив одинад-

Огляд книги розпочнемо з того, що її проект підготовки та видання реалізовано в у рамках загальноміської програми «Дрогобич – місто Івана Франка». До редколегії видання увійшли: Петро Іванишин (голов. ред.), Ірина Дмитрів (заст. голов. ред.), Ігор Розлуцький (заст. голов. ред.), Олена Вовк, Романа Гончарук, Мирослава Іванишин, Віра Козачок (відп. секретар), Іван Марочканич, Іван Матковський, Орест Пілько, Марія Сенета.

Важливим моментом є те, що вся текстова канва книги є тримовною – українськомовний текст синхронно супроводжується англійським та польськомовним перекладами. Англійський переклад – Олега Шалати, польський – Віри Брухаль-Романишин, корекцію якого робили Марія Мусял та Божена Пайонк.

Рецензентами книги виступають доктори філологічних наук, професори Тарас Салига та Ігор Набитович.

Книга розпочинається передмовою «Місто Учителя Нації», автором якої є її головний редактор – доктор філологічних наук, професор

Петро Іванишин. У ній автор представляє місто Дрогобич як культурний осередок українського життя в контексті визначних постатей, які з ним були пов'язані – це час від Юрія Дрогобича (XV ст.) до Дмитра Яроша (XXI ст.). Але тут П. Іванишин акцентує, що ключова роль у цьому процесі культурного розвою у місті належить саме Іванові Франку, який безперервно провів у місті одинадцять років – час, коли навчався у так званій нормальній школі отців Василіян при церкві Святої Трійці (1864 – 1867 рр.) і Дрогобицькій гімназії імені Франца-Йосипа I (1867 – 1875 рр.). З огляду на це, на думку головного редактора, не є дивним, що І. Франко «явно чи приховано» зображав Дрогобич у своїх багатьох різножанрових творах а саме: оповіданнях і новелах «Отець-гуморист», «Борис Граб», «Гірчичне зерно», «У столярні», «Гава», «Добрий заробок», «На дні», «Задля празника», «Пирого з черницями», спогадах «Мої знайомі жида», поезіях «Похвала Дрогобича», «Дрогобицька філантропія», поемі «Вандрівка русина з Бідою», повістях «Батьківщина», «Великий шум», «Воа constrictor», романах «Перехресні стежки», «Борислав сміється», драмі «Украдене щастя» та ін. (Див. про це у книзі: С. 10–13). На завершення головний редактор акцентує: «Запропонована у цьому альбомі дрогобицькими літературознавцями візія Франкового Дрогобича в межах характерних топосів-локацій, окреслених творами самого письменника, уривками із праць франкознавців та відповідними світлинами, напевно, не є єдино можливою чи єдино правильною. Однак своє завдання вважатимемо виконаним, якщо читачеві відкриється місто, котре наповнене образами, концептами й духом українського автора...» (С. 14 у книзі).

Щодо основи текстової канви книги, то, за словами Ірини Дмитрів (члена редакційної колегії), до неї увійшли «цитати з художніх творів Івана Франка, таких як «У кузні», «Отець-гуморист»,

цять років. За задумом авторів, дана книга повинна слугувати «екскурсійним маршрутом», наповнення якого створене на основі документів, спогадів про Івана Франка, досліджень франкознавців і краєзнавців. Як такої структури книга не має – текст про Франка і Дрогобич подається синхронно у супроводі фото-ілюстраціями (матеріали із приватної колекції місцевого філокартиста – Володимира Садового та фондової збірки музею «Дрогобицьчина») за хронологічним принципом – від часу навчання І. Франка у Дрогобицькій нормальній школі до закінчення ним Дрогобицької гімназії. У книзі присутня значна частина Франкових висловлювань із різножанрової його творчої спадщини, які прямо чи опосередковано стосуються тих дрогобицьких місць з якими він був пов'язаний. Також у путівнику представлено події, котрі спрямовувались на увічнення пам'яті українського генія в Дрогобичі.

«На дні», «Гава», «Злісний Сидір», «Пирог з черницями», «Батьківщина», «Великий шум», «Перехресні стежки», «Борислав сміється» та інші. Про Дрогобич йдеться також у наукових працях Івана Франка, листах, автобіографії, спогадах. Велику цінність для відтворення картини Франкового перебування у Дрогобичі мають спогади його сучасників, близьких друзів, шкільних товаришів*.

Щодо структури видання, то вона складається з трьох основних розділів: «Загальний план Дрогобича», «Дрогобич в образах і візіях Івана Франка», «Останній візит Івана Франка».

У першому представлено уривки із різножанрових творів Івана Франка, у яких він демонструє справжню топографію, топоніміку, краєвиди, пейзажі, та загальний культурний і некультурний колорит Дрогобича (С. 30–43).

Другий розділ книги є найбільшим. У ньому подані цитати не лише із різножанрових творів Івана Франка, але й зі спогадів Франкових сучасників-товаришів й праць дослідників-франкознавців. Тут присутні окремі відомості про такі топоси і локації як: Станція у Кошицької (С. 46–61); Школа оо. Василян (С. 62–73); Природа околиць Дрогобича (С. 74–77); Станція у Корпака (С. 78–83); Гімназія (С. 84–116); Передмістя (С. 118); Зваричьке передмістя (С. 118–120); Завіжне передмістя (С. 120–122); Задвірне передмістя (С. 122–126); Вигода, Клекіт (С. 126–132); Лан (С. 132–139); Вулиці (С. 142); Вулиця Панська (С. 142–146); Вулиця Зелена (С. 146); Вулиця Юрія Дрогобича (С. 146–148); Вулиця Бориславська (С. 148–151); Вулиця Жупна (С. 152–156); Вулиця Коминярська (С. 156–157); Вулиця Огородна (С. 158–159); Вулиця Ткацька (С. 158–159); Вулиця Стрийська (С. 160–161); Жупа (С. 162–163); Центр (С. 164–171); Ринок (С. 172–175); Церкви: Св. Параскеви (С. 178–179); Св. Юра (С. 180–183); Возвиження Чесного Хреста (С. 184–185); Церква Св. Трійці (С. 186–187); Костел Св. Варфоломія (С. 188–191); Сади і парки (С. 192–194); Тюрма, стражниця (С. 194–196); Народний дім (С. 196–198); Будинок Гаммершляга (С. 198–201); Нафтова промисловість. Фабрика (С. 202–209); Ріпники (С. 210–215).

Останній розділ рецензованої книги уміщує інформацію із різних франкознавчих студій про останній візит І. Франка до Дрогобича у 1912 р. (С. 218–223). У контексті скажемо, що саме 1 лютого 1912 р. І. Франко побував у Дрогобичі з відчитом своєї поеми «Мойсей». На зустріч із ним прийшли біля чотирьох сотень осіб. Зустріч відбувалася у найбільшому приміщенні, яке тоді було в Дрогобичі – спортивному залі. На цій зустрічі з дрогобичанами І. Франко читав свою поему «Мойсей». Читав він її дуже тихо й повільно, а сам В. Ратальський допомагав перегортати йому сторінки. Наступного дня, 2 лютого 1912 р. у Дрогобичі, після відчиту поеми «Мойсей», І. Франко на запрошення отців василіян відвідав Церкву Святої Трійці і цього ж дня уклінно вшанував могилу свого улюбленого вчителя із Дрогобицької нормальної школи отців василіян отця Івана-Юліана Німиловича**.

Услід, за останнім розділом, в кінці книги уміщено «Пролог до поеми «Мойсей» (С. 224–227), а також подано список використаних джерел (С. 228–229).

При кінці скажемо, що поданий текст у книзі супроводжується великою кількістю ілюстрацій, а саме, як зазначають автори, світлинами із особистої збірки Ярослава Гайгеля, Зенона Філіпова, Володимира Садового, а також рисунки Фелікса Ляховича, Ярослава Ступницького та фотографії Юлії Лазурко.

Назагал хочемо акцентувати на тому, що Дрогобич і дрогобичани радо прийняли вихід у світ видання. Про це свідчать схвальні відгуки на його адресу під час широкомасштабної презентації книги, котра пройшла у стінах сесійної зали Дрогобицької міської ради 26 вересня 2017 р.***

* Див.: Дмитрів І. Презентація книги «Дрогобич – місто Івана Франка» // Науково-ідеологічний центр імені Дмитра Донцова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dontsov-nic.com.ua/prezentatsiya-knyhy-drohobych-misto-ivana-franka/http://dontsovnico.com.ua/prezentatsiya-knyhy-drohobych-misto-ivana-franka/>.

** Див. про це докладніше у: Галик В. Василь Ратальський – організатор відчиту поеми «Мойсей» Івана Франка у Дрогобичі (за матеріалами двохстороннього листування) // Історія філософії як школа думки. Збірник на пошану професора Степана Михайловича Возняка (до 85-річчя з дня народження) / Ред. колегія: В. К. Ларіонова (головний редактор), О. Б. Гоцуляк. – Івано-Франківськ: Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2013. – С. 477–480.

*** Див. інформацію про презентацію книги у: Презентація книги «Дрогобич – місто Івана Франка». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ddpu.drohobych.net/news/prezentatsiya-knygy-drohobych-misto-ivana-franka/>; «Дро-

У цьому плані і ми хочемо наголосити, що оглянуте нами видання, на наше переконливе бачення, буде слугувати добрим популяризатором великого українського генія – Івана Франка не лише з-поміж мешканців і туристів Дрогобича, а й стане у пригоді дослідникам та поціновувачам багатогранної спадщини великого генія українського народу.

З огляду на це, бажаємо книзі доброго функціонування, а редакційній колегії подальших високих здобутків у царині франкознавчої науки.

Стаття надійшла до редакції 28.10.2017 р.

гобич – місто Івана Франка». Презентація книги. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=nUPtrU5gmT4>; Дмитрів І. Презентація книги «Дрогобич – місто Івана Франка» // Науково-ідеологічний центр імені Дмитра Донцова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://dontsov-nic.com.ua/prezentatsiya-knyhy-drohobych-misto-ivana-franka/](http://dontsov-nic.com.ua/prezentatsiya-knyhy-drohobych-misto-ivana-franka/http://dontsov-nic.com.ua/prezentatsiya-knyhy-drohobych-misto-ivana-franka/); У Дрогобицькій Радуші презентували унікальне науково-популярне видання «Дрогобич – місто Івана Франка». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://drohobych-rada.gov.ua/u-drogobytskij-ratushi-prezentuvaly-unikalne-naukovo-populyarne-vydannya-drogobych-misto-ivana-franka-foto/>. У Дрогобичі відбулася презентація унікального науково-популярного видання про місто // Zik. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zik.ua/news/2017/09/27/u_drohobychi_vidbulasya_prezentatsiya_unikalnogo_naukovopopulyarnogo_vydannya_1175363.